

rată superioritatea concepțiilor omului de știință, optimismul și imboldul la activitate, dorința de a lucra spre progresul omenirii, tendința de a lărgi mereu cercul cunoscibilului, de a stăpîni tot mai mult natura și a o subjugă nevoilor omului.—toate izvorite din credința intelectuală.

În ceea ce privește nemurirea, dacă omul religios crede într'o viață viitoare, așa cum dogmele îl învață, omul de știință are și el nemurirea lui: pentru dînsul omul e nemuritor prin operele sale, prin gîndirile sale, prin faptele sale bune, într'un cavint prin tot ce a dat mediului în care a trăit.

Și această credință e un factor însemnat de progres în omenire, întru cît orice om, în dorința de a se perpetua într'un chip oarecare, caută să lucreze spre binele omenirii.

Cartea scrisă într'un stil viu și repede, deși nu aduce multe lucruri nouă, ci mai mult coordonează ideile unui intelectual al vremii noastre, se citește cu plăcere și nu fără folos.

*

P. S. La Chesnais. *La Révolution Russe et ses résultats. 1904—1908.* Paris. Société du „Mercure de France“. Prix 0.75.

A scrie istoricul unor evenimente în timpul cărora trăești, e un lucru în-deosebite recunoscut ca foarte greu; cu alit mai greu încă e cînd pe deoparte acele evenimente se petrec departe, într'o țară străină, așa că nu poți avea înțelegerea justă a spiritului ce le însușește, iar pe de altă parte, ele sînt de o mare complexitate și întindere, așa că chiar cu cele mai mari efortări nu poți cuprinde cu mintea multiplele și variatele lor manifestări.

Iată de ce nu poți lua în mînă volumașul, al cărui titlu l'am transcris aici, fără oarecare îndoeală.

Cu atîta mai multă mulțumire îți aduce însă citirea lui cînd vezi cum autorul a știut să scoată din haosul

de fapte complicate și confuze cîteva idei generale, și să-ți dea o limpede privire generală asupra evenimentelor din imperiul Țarilor,—evenimente în care „Franța, prin împrumuturile sale, are o mare parte de responsabilitate“.

Împărțind lucrarea sa în trei părți, autorul urmărește în primele două („Datele mari ale revoluției“, și „Reacțiunea“) mersul evolutiv al revoluției dela primele izbucniri până acum, iar în cea de-a treia („Forțele revoluționare“) ne dă elementele trebuitoare pent'u ca să putem judeca asupra soartei probabile a acestei mișcări de emancipare.

Autorul arată—în primele două capitole—rolul pe care războiul ruso-japonez l-a avut în izbucnirea revoluției, ridicările succesive ale diferitelor provincii, grevele, mișcările țărănești, insurecțiunile militare: arată apoi rolul pe care cele trei Dume l-au avut, cum și tendințele de care ele au fost animate; scoate la iveală mijloacele de luptă ale reacțiunii contra revoluționarilor: bande, huligani, asasinări, delațiuni, confiscarea ziarelor, arestări în masă, disolvarea societăților de muncitori, etc. etc.; și face un tablou al stării actuale a mișcării revoluționare, care, pentru cei ce sînt departe, pare aproape stinsă...

În capitolul al treilea, pentru a ne arăta care sînt forțele care vor trebui în cele din urmă să doboare autocratismul și birocrația, autorul se ocupă de rolul muncitorimii și a țărănimii în mișcarea revoluționară. El dă multe exemple din care se vede cum atit în muncitorii dela orașe cît și în țărani se deșteaptă tot mai mult conștiința puterii și drepturilor lor,—și conchide că aceste elemente, aceste forțe reale ale Rusiei vor sdrobi mai curînd ori mai tirziu țarismul, al cărui singură forță acum e: împrumutul, și prin urmare sprijinul pe care puterile europene i-l acordă.

M. C.